

CHOTĚBOŘ

Na začátku měli autoři projektu jen tři staré fotografie, které zachycovaly židovské obyvatele Chotěboře. Skupina studentů Obchodní akademie Chotěboř postupně získala jména všech chotěbořských Židů, kteří tu žili před válkou. Díky Máje Dohnalové, židovské dívce, dnes babičce, která byla zavlečena do polské Lodži a jako jedna z mála přežila, a díky Aleně Dvořákové se jim podařilo doplnit mnohá jména fotografiemi a příběhy. Některá polička vedle jmen však dosud zůstala prázdná.

Autori projektu:

Soňa Dvořáčková
Jana Schwarzová
Jakub Kovář
Vojtěch Remeň
Jaroslav Uchytil

Pedagogické vedení:

Mgr. Petr Adam

CHOTĚBOŘ

Rodina Bondyova se usadila v Chotěboři na konci 19. století. Bedřich Bondy se věnoval vývoji a výrobě sítěk na vlasy, které byly na konci 19. a začátku 20. století velmi oblíbené. Ve dvacátých letech zaměstnával více než dvě stě žen, které pro něj doma pletly síťky. Sítky vyvážel do celého světa. Kvůli světové hospodářské krizi, změně módy a levné japonské konkurenci výroba značně klesla a na konci roku 1938 vyráběl již jen pro český trh.

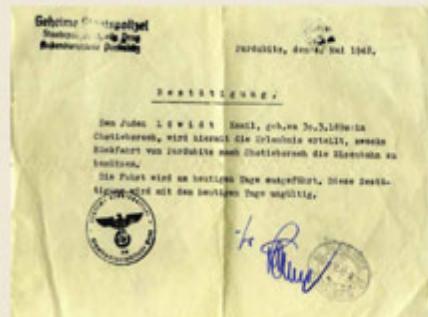
První Bedřichova žena Ludmila pocházela z Telče. Byla matkou všech jeho dětí. Jeho druhá žena Luisa pocházela z Vídni. Jeho synové pracovali v rodinné firmě a vedli pobočky ve Vídni a Berlíně, dcery se provdaly do rodin Löwidtových a Randových. Poté, co vstoupily v platnost, nejprve v Německu a pak v Rakousku, desítky protižidovských nařízení, se celá rodina přestěhovala zpátky do Chotěboře. Tady je zastihla okupace a vše, co následovalo.

Válku z celé rodiny přežila jen nejmladší dcera Bedřicha Bondyho Matylda a její dcera Mája.

Bedřich Bondy obklopen svými vnoučaty v roce 1934:

Sedící zleva: Mája, Karel Tommy, Hana.
Stojící zleva: Ludmila Randová, Jindřich,
Ludmila Löwidtová.
Z lidí zachycených na této fotografii přežila
pouze Mája.

Otzázkы:

- Kde žili členové rodiny Bondyových před rokem 1938? Čemu se věnovali?
- Z jakých důvodů se přestěhovali do Chotěboře?
- Jaký byl osud jednotlivých členů rodiny za války? Do kterých táborů byli transportováni?
- Kam směrovaly transporty českých Židů? Vyhledejte na mapě.

CHOTĚBOŘ

Bondy Bedřich (1864–1943)

Bedřich Bondy byl nejprve vystěhován ze svého domu. Veškerý majetek mu byl postupně zabaven. Jeho dočasným útočištěm se stal dům syna Karla Na Skřivánské č. p. 365. Dne 2. prosince 1942 podstupuje cestu přes Pardubice do Terezína spolu s ostatními chotěbořskými Židy. Rok na to, 15. prosince 1943, je přidělen do transportu Dr směr Osvětim II - Březinka. Zde není ovšem zplynován, podle svědků podléhá vyčerpání a stáří na Štědrý den roku 1943.

Bondyová Luisa (1890–1944)

Luisa, rozená Bechyňská, byla druhou manželkou Bedřicha Bondyho. Následuje svého manžela přes Terezín do Osvětimi II - Březinky, kde je zplynována.

Bondy Karel (1894–1944)

Většinu života strávil spoluprací s otcem v jeho firmě. Vzal si o dost mladší Valerii Weiszovou, která mu porodila dvě dcery. Dne 2. prosince 1942 odjíždí do Pardubic a pak transportem Cf do Terezína. Z Terezína se 29. září 1944 dostává transportem El Osvětim II - Březinky. Zde je zplynován v den přjezdu, podobně jako zbytek jeho rodiny.

Bondyová Valerie (1912–1944)

Původem z Třebechovic, s Karlem se seznamuje v Praze. Potká ji stejný osud jako jejího manžela. Z Terezína do Osvětimi II - Březinky však odjíždí až několik dní po Karlovi, spolu s oběma dcerami. Bylo to transportem Eo dne 6. října 1944. Zde jsou všichni zplynováni.

Bondyová Eva (1938–1944)

Podstupuje stejný osud jako maminka.

Bondyová Irena Ludmila (1942–1944)

Byla nejmladším účastníkem transportu z Chotěboře do Terezína. Narodila se 28. července 1942, tedy 127 dní před transportem. Potká ji stejný osud jako maminku.

Bondy Otakar (1897–1944)

V období Protektorátu Čechy a Morava se zdržoval v Praze. Odtud byl spolu s dalšími 5000 pražskými Židy transportován v roce 1941 do getta v Lodži. On sám byl ve čtvrtém transportu, který vyjel z holešovického nádraží 31. října 1942. Z tohoto tisícchlavého transportu přežilo válku 63 lidí. Ota zemřel na tuberkulózu 13. března 1944.

Bondyová Hana (1908–1942)

Hana, rozená Diamantová, byla původem z Prahy. Otovi dala dva syny. Byla rovněž přiřazena k čtvrtému pražskému transportu do Lodže. Datum její smrti není známo. Víme pouze, že byla spolu se synem Honzíkem odvezena do vyhlazovacího tábora v Chełmnu.

Bondy Karel Tommy (1932–1942)

Potkal ho stejný osud. Přežil šperu.* Pak přebýval nějakou dobu v lodžském sirotčinci. Krátce po špeře byl však zplynován v Chełmnu.

Bondy Jan (1941–1942)

Do transportu šel jako šestiměsíční dítě. Byl nejmladším členem čtvrtého pražského transportu do Lodže. Zemřel spolu s matkou v průběhu šperu.

Löwidt Kamil (1890–1943)

Až do transportu bydlel se svojí rodinou ve svém vlastním domě č. p. 36 v Riegrově ulici. Ve dnech 28. ledna 1941 až 4. května 1942 byl vězněn na gestapu v Pardubicích v souvislosti s vyšetřováním osob podezřelých z organizování místního odboje. Dne 2. prosince 1942 odjíždí transportem do Pardubic, kde jsou všichni „Chotěbořáci“ ubytováni v místní obchodní akademii. Odtud pak 5. prosince 1942 pokračují transportem Cf do Terezína. Z Terezína 1. února 1943 odjíždí transportem Cu do vyhlazovacího tábora Osvětim II - Březinka, kde je spolu s celou rodinou tentýž den zplynován.

Löwidtová Anna (1893–1943)

Až do 2. prosince 1942 žije se svou rodinou ve vlastním domě. Snaží se i v této těžké době zajistit svým dětem vše potřebné, byť se židovského obyvatelstva týká spousta omezení volným pohybem počínaje a přídělem potravin konče. Ve středu 2. prosince 1942 brzy ráno nastupuje s manželem a dětmi do terezínského transportu. Čeká ji stejný osud jako jejího manžela.

Löwidtová Ludmila (1923–1943)

Po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava a vzniku diskriminačních zákonů a nařízení je nucena učit se švadlenou. Dne 2. prosince 1942 následuje své rodiče.

*Špera - z něm. die Sperre (uzavření). V jazyce getta to znamenalo, že se oblast uzavřela, všichni v dané oblasti ubytovaní se museli zdržovat ve svých bytech a čekat na proveden selekce. Staří, nemocní a práce neschopní byli deportováni do Chełmna, kde byli záhy zplynováni.

Löwidt Jindřich (1925–1944)

Zprvu nasazen v pracovním táboře v Lípě u Havlíčkova Brodu, později odjízdí s rodiči transportem do Terezína. Zde je internován až do 15. května 1944, kdy je přiřazen do transportu Dz do Osvětimi II - Březinky. Čeká ho stejný osud jako jeho rodiče a sourozence.

Löwidtová Hana (1929–1943)

Je v obou transportech s rodiči a potká ji stejný osud.

Randová Matylda (1900–1980)

Nejmladší ze sourozenců. Provdala se do Prahy. Její manžel Josef Randa zemřel v květnu 1940. Do té doby byl vlastně jakýmsi ochráncem rodiny. Z titulu velmi váženého novináře se mu podařilo vymoci mnoho úlev. Po jeho smrti se veškerá ochrana rodiny zhroutila. Matylda se dostává do čtvrtého transportu do Lodže. Je v první vlně vysídliců z Prahy (vlastnila v Dejvicích dům, který se líbil Němcům). V Lodži byla až do zrušení lodžského getta v létě 1944. Při likvidaci getta se dostala do jednoho z posledních transportů směřujících do Osvětimi II - Březinky. Zhruba po třech týdnech je odtud deportována na západ. Původně měla jet do Hannoveru. Během transportu však došlo ke změně a skončila v táboře Bergen-Belsen. Na Mikuláše 1944 – krátce před zavedením přísného režimu v táboře – se dostává do transportu, který je určen do pobočného tábora ve vesnici Mehltheuer u Plavna. Ten byl pobočným tábořem koncentračního tábora Flossenbürg. Zde byla osvobozena.

Randová Ludmila (1923–1944)

Než došlo k postupnému vyčleňování židovských obyvatel z veřejného života, studovala na gymnáziu v Praze. Dne 31. října 1941 následuje svou matku do Lodže, přestože otec (ani jeho rodiče) nebyl Židem, a tudíž ona sama byla pouhou Židovkou 2. stupně. Z Lodže se dostává spolu s matkou i sestrou do Osvětimi II - Březinky. Odtud je deportována neznámo kam, osvobození se nedožila.

Randová Mája (nar. 1928)

Potkal ji stejný osud jako matku. Přežila všechny nástrahy lodžského getta i dalších tří „destinací“. Po válce se provdala za dr. Bedřicha Dohnala, původem z Chotěboře. Žije doposud v Praze.

CHOTĚBOŘ

Z celého počtu 18 členů rodiny Bedřicha Bondyho přežila druhou světovou válku jen Matylda Randová s dcerou Májou. Většina ostatních členů rodiny zahynula v plynových komorách vyhlazovacího tábora Osvětim II - Březinka.

Podobný osud potkal i další chotěbořské občany židovského původu:

Beck Josef (1910–1944)	- Osvětim
Beck Ludvík (1875–1939)	- Chotěboř
Becková Hermína (1885–1943)	- Osvětim
Bergmann Miroslav (1923–1944)	- Osvětim
Bergmannová Hana (1929–1944)	- Osvětim
Bergmannová Marta (1907–1944)	- Osvětim
Bergmannová Zdenka (1910–1943)	- Osvětim
Freund Emil (1887–1943)	- Osvětim
Freund Jan (1913–1941)	- Chotěboř
Freundová Marie (1890–1943)	- Osvětim
Gabányiová Marie (1901–1943)	- Osvětim
Grosslicht Bohdan (1887–1944)	- Osvětim
Grosslichtová Žofie (1893–1944)	- Osvětim
Katz Ota (1877–1942)	- Baranoviči
Pollak Julius (1878–1943)	- Osvětim
Pollaková Karolina (1917–1943)	- Osvětim
Pollaková Klára (1878–1943)	- Osvětim
Procházková Anna (1909–1943)	- Osvětim
Reinerová Berta (1874–1944)	- Osvětim
Seiner Julius (1893–1944)	- Osvětim
Schenkel Max (1882–1944)	- Osvětim
Schenkel Zděnek (1919–1944)	- Osvětim
Schenkelová Irma (1891–1944)	- Osvětim
Stein Leo (1911–1943)	- Osvětim
Švestková Růžena (1887–1942)	- Terezín
Tichá Malva (1884–1943)	- Osvětim
Weinbergerová Alžběta (1886–1943)	- Osvětim
Weinbergerová Marta (1893–1943)	- Osvětim
Weiser Martin (1886–1943)	- Osvětim